

ФОРМУВАННЯ ОРГАНІЗАЦІЙНИХ ОСНОВ СИСТЕМИ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ І СПОРТУ В УКРАЇНІ В 20-30-І РОКИ ХХ СТОЛІТТЯ

ОКСАНА ВАЦЕБА, АНДРІЙ КУХТІЙ

Національний університет фізичного виховання і спорту України
Львівський державний інститут фізичної культури

В Україні, з моменту відновлення її державності, відбуваються активні соціально-економічні, політичні і культурні перетворення, які неминуче впливають на функціонування усіх складових суспільного життя сучасної української держави. Виразно відображаються ці процеси й у сфері фізичної культури та спорту.

Сьогодні в галузі відбувається чимало складних перетворень, метою яких є сформувати сучасну вітчизняну систему фізичного виховання та спорту. Основні напрямки цих перетворень вже можна окреслити. Зокрема, помітними є намагання визначити головні напрями фізкультурно-оздоровчої та спортивної діяльності в Україні, які визначені Цільовою комплексною програмою “Фізичне виховання – здоров’я нації” (1998 рік)

Національним здобутком є певне правове забезпечення розвитку галузі: 24 грудня 1993 року Постановою Верховної Ради України введено в дію Закон України “Про фізичну культуру і спорт”, конституційно закріплено право людини на охорону здоров’я (стаття 49) тощо.

За останні кілька років здійснено активні заходи щодо програмно-нормативного забезпечення функціонування галузі. Зокрема, 15 січня 1996 року Постановою Кабінету Міністрів України затверджено “Положення про державні тести і нормативи оцінки фізичної підготовленості населення України”, 19 квітня 1996 року Міністерством освіти України підготовлено інструктивний лист “Про організацію занять з фізичного виховання у вищих навчальних закладах України”, 25 травня 1998 року Міністерством освіти України видано наказ “Про нормативні документи з фізичного виховання” тощо.

Проте чимало ключових проблем ще потребують свого розв’язання. На думку багатьох теоретиків та практиків сучасного фізкультурно-спортивного руху невирішеними залишаються ідеологічні засади розвитку та стратегічні питання формування організаційної структури галузі (В.М. Платонов, В.В. Кулик, М.С. Герцик, М.В. Дутчак, М.О.Олійник). Адже сучасна система фізичного виховання та спортивного руху в Україні є, по суті, продовженням колишнього радянського спортивного устрою. Численні реорганізації органів державного управління, які постійно відбуваються в галузі фізичної культури та спорту в Україні тільки загострюють ці проблеми. Зокрема, наведемо тільки перелік змін, які

відбувалися у керівній структурі галузі:

- 1989 рік Державний комітет по фізичній культурі і спорту Української РСР.
- 1990 рік Державний комітет України у справах молоді і спорту
- 1992 рік Міністерство України у справах молоді і спорту
- 1996 рік Державний комітет України з фізичної культури і спорту
- 1999 рік Державний комітет молодіжної політики, спорту і туризму України.

Однак вирішення питань організаційної структури істотно впливатиме на ефективність функціонування української системи фізичної культури та спорту.

Вважаємо, що неабияким підґрунтям для вирішення проблем ефективної організації фізкультурно-спортивного руху в нашій державі є неупереджений, об'єктивний науковий аналіз того історичного шляху, який пройшла Україна з моменту заснування на початку ХХ століття перших спортивних структур до визнання її незалежним суб'єктом міжнародного спортивного руху.

Саме тому ми поставили собі за мету проаналізувати особливості формування організаційних основ системи фізичного виховання і спорту в Україні в 20-30-і роки ХХ століття – в складний і, великою мірою, визначальний період.

Основними методами нашої роботи були: вивчення різноманітних партійних та державних документів першої половини ХХ століття, які стосувалися розвитку галузі, аналіз літератури з історії, організації та управління фізкультурно-спортивним рухом в Україні та колишньому СРСР, а також порівняльно-історичний аналіз.

Узагальнене дослідження джерельної бази показало, що проблеми ідеології, історії, організації, програмно-методичного й правового забезпечення розвитку фізкультурно-спортивного руху в Україні висвітлювалися недостатньо. Зазначимо тільки окремі праці Є.М. Чернової, Ю.М. Теппера, М.М. Баки, В.В. Кулика, П.Ф. Савицького, Г.М. Ландарь, М.А. Гошка та ін. І сьогодні бракує робіт, де комплексно, зважаючи на історичні обставини та специфіку окремих українських регіонів і українських поселень за межами етнічних земель, було б описано і проаналізовано особливості розвитку системи організації фізичного виховання і спорту в Україні (окремі питання представлено у працях В.М. Платонова, М.Д. Зубалія, М.О. Олійника, Л.Д. Вострокнута, М.М. Костя та ін.).

Першим і вагомим кроком у цьому напрямку варто вважати видання, яке ще не встигло потрапити до широкого кола читачів - це щойно видана колективна праця “Золоті сторінки олімпійського спорту України” [1]. У цій книзі вперше висвітлено ключові події та постаті українського спорту з кінця ХІХ століття до виступів національної збірної в олімпійському Сиднею.

Зародження, формування та розвиток галузі фізичної культури та спорту відбувалося

в Україні специфічно. Насамперед, етнічні українські території наприкінці 19 століття, коли фізкультурно-спортивний рух окреслювався як самостійне явище, були роз'єднаними і знаходилися у складі різних імперій. Саме залежне існування та роз'єднаність українських територій формували своєрідні умови, характерні особливості та визначальні чинники системи організації фізичної культури та спорту в Україні.

Ще раз підкреслимо, що в цій статті ми спробуємо проаналізувати тільки організаційні засади розвитку галузі в першій третині ХХ століття на території України.

Перші заходи в поширенні спорту як окремого соціального явища в Україні припадають на кінець ХІХ- початок ХХ ст. У різних регіонах України під впливом європейських тенденцій, починають активно утворюватися різноманітні спортивні осередки та товариства. Потужними спортивними центрами ставали Харків, Київ, Одеса, Катеринослав (Дніпропетровськ), Юзівка (Донецьк), Львів, Ужгород, Чернівці. Неабиякою популярністю користувалися Київський атлетичний гурток (1895), Одеське гімнастичне товариство (1863), гімнастичне товариство "Сокіл" - Львів (1867), перше українське спортивне товариство з промовистою назвою "Україна" - Львів (1911) та інші. Неабияким досягненням наддніпрянських та галицьких українців була організація масштабних комплексних спортивних змагань – Всеросійської Олімпіади 1913 року в Києві та Перших Запорізьких Ігрищ 1911 року у Львові.

До початку Першої світової війни, усі події у фізкультурно-спортивному русі в Україні, подібно як і в інших європейських державах, носили самодіяльний характер та базувалися на професійних спортивних клубах і товариствах. Роль державних чинників була незначною й невиразною у ставленні до спортивного руху.

Події, пов'язані з завершенням Першої світової війни, поразки Української Народної Республіки, Західноукраїнської Народної Республіки, утворення СРСР істотно позначилися на розвитку усієї сфери національної культури, в т.ч. фізичного виховання та спорту. Українські землі й надалі залишалися роз'єднаними, а на їх більшій території активно впроваджувалися нова структура, нові форми й методи управління галуззю.

На Наддніпрянській Україні на початку 20-х років починається активна розбудова радянської системи фізичного виховання й фізкультурно-спортивного руху. Вперше в українській історії активну позицію у розбудові цієї системи займає влада, партійно-державний апарат. При цьому політика радянських органів влади будувалась на чіткій ідеологічній позиції щодо виховання молоді, орієнтації на масову військово-прикладну підготовку населення, зміцненні диктатури однієї партії.

Першими державними структурами, які утворились ще в складний воєнний період були відділи Всеобучу. У 1919 році вони були утворені в Харкові, Києві, Одесі,

Катеринославі, Дніпропетровську, Херсоні, Миколаєві та Чернігові за наказом народного комісара у військових справах М.І.Подвойського про запровадження загального військового навчання на території України. У цьому ж році були створені організаційно-інструкторські курси у Харкові, Полтаві, Луганську, Одесі та в ряді інших міст Наддніпрянської України.

Перші роки утвердження радянської влади на Україні були складними щодо організації фізкультурно-спортивної роботи. До 1923 року помітними були впливи існуючих ще до війни скавтських, сокільських та інших спортивних організацій та клубів. У 1921 та 1922 роках було проведено дві Українські олімпіади, розпочав діяльність Всеукраїнський олімпійський комітет, про що в радянській літературі практично не відображено.

27 червня 1923 року ВЦІК (Всероссийский Центральный Исполнительный Комитет) ухвалив декрет про Вищу і місцеві ради фізичної культури РСФСР, що мало забезпечити всебічний контроль за розвитком фізкультурного руху в молодій радянській державі.

Відповідно з цим 4 жовтня 1923 року Всеукраїнський Центральний Виконавчий Комітет видав декрет, в якому зазначалося, що керівництво “фізкультурним вихованням в Радянській Республіці належить до рад робітничо-селянських та червоноармійських депутатів, їхніх виконавчих комітетів, загальний же догляд належить до Всеукраїнського Центрального Виконавчого Комітету, при якому засновано Вищу Раду фізичної культури, яка становить сталу раду в справах фізичної культури й фізичного виховання трудящих УСРР і яка одержує раз від разу належні директиви і вказівки з боку верховних органів Радянської Республіки” [2, с. 5].

Тобто з утворенням Вищої Ради фізичної культури при Всеукраїнському ЦВК було започатковано процес формування державної системи радянського фізкультурно-спортивного руху в Україні. На початок 1924 року повсюдно були створені губернські й повітові ради фізичної культури. Почала формуватися певна система республіканських змагань та фізкультурно-спортивних заходів, найпомітнішими з яких були всеукраїнські сьєртакіади, естафети врожаю, масові пробіги.

Починаючи з 1923 року розпочалась “нешадна боротьба з буржуазно-шовіністичними та контрреволюційними організаціями “соколів”, “маккабістів”, “бойскаутів” та ін.”, “за пролетаризацію спорту” [3, с.17].

У багатьох містах проводилась “перереєстрація” спортсменів, тренерів та спортивних клубів, відкривались спеціальні школи для підготовки нових кадрів інструкторів фізичного виховання. З 1925 року почали активно діяти державні однорічні курси фізкультури у м. Харкові, з 1928 року введено положення про екстернат, утворено вищу кваліфікаційну школу при Вищій раді фізичної культури України та “ділянкові комісії” в Харкові, Одесі, Києві, Дніпропетровську, Сталіно [3, с.76]. Подекуди старі кадри усувались від праці чи

навіть арештовувалися.

За основу усієї діяльності було обрано принцип гурткової роботи на місцях. Повсюдно, особливо у виробничих колективах, починають утворюватися клубно-територіальні гуртки фізичної культури. Ставиться партійне завдання - вкорінити фізкультуру серед робітничої молоді, збільшити відсоток комсомольського складу фізкультурників, особливо в селі, активно провадити агітаційно-пропагандистську роботу.

Оскільки Вища рада фізичної культури РСФСР була тільки дорадчою організацією, керівним органом фізкультурно-спортивного руху в Україні залишалась Вища Рада фізичної культури, яка мала досить широкі і самостійницькі повноваження. Зокрема, у 1928 році діяльність Ради зумовлювалась такими завданнями:

“... а) об'єднувати й загально керувати діяльністю в галузі фізичної культури центральних установ, громадських і професійних організацій, розглядати й затверджувати плани їхніх робіт у галузі фізичної культури, а також керувати існуючими науково-дослідними закладами і спеціальними установами в їхній роботі в справі фізичного виховання трудящих, контролювати цю діяльність, а рівно виявляти ініціативу й допомагати закладати нові установи подібного типу;

б) розробляти загальні плани діяльності всякого роду установ фізичного виховання й розвитку, затверджувати програми, положення та інструкції, що визначають як зміст, так і форми здійснення фізичного виховання, зміцнення здоров'я трудящих;

в) організаційно й методологічно розробляти питання фізичної культури, а також погоджувати з зацікавленими в цій справі установами й організаціями та затверджувати плани їхніх робіт в царині постановки фізичної культури при клубах і підприємствах, по закладах, по школах та ін.;

г) розробляти й затверджувати плани типових будівель і обладнувати установи фізичного розвитку трудящих;

д) організувати і провадити загально-республіканські свята фізичної культури, виступи, змагання, виставки для агітації та пропаганди фізичної культури, провадити з'їзди, наради з фізичної культури, об'єднуючи в цьому напрямі діяльність різних установ і організацій;

е) заступати й додержувати безпосередній зв'язок з Червоним Міжнародним Об'єднанням фізичної культури “ЧСІ” (Червоний спортінтерн);

ж) організувати і провадити міжнародні свята з фізичної культури для встановлення міжнародньої робітничої солідарності і пропаганди ідей радянської фізичної культури;

з) давати заздалегідь висновки й відозви на літературу з фізичної культури, яку друкують різні урядництва, підприємства та видавництва, для контролю і правильної

постановки питань про фізичну культуру;

і) керувати діяльністю та інструктувати округові й районів ради фізичної культури УСРР” [2, с.8-9].

Виокремимо серед інших можливості тодішньої республіки в міжнародних зв'язках, що у подальшому призвело до централізації усієї фізкультурно-спортивної роботи й утворення згодом єдиного загальносоюзного керівного органу.

До складу Вищої Ради фізичної культури входили представники різних організацій, серед яких: з “Народнього Комісаріату Освіти, з Народнього Комісаріату Охорони здоров'я, з Всеукраїнської Ради Професійних Спілок, представники Червоної армії, Центральної Комісії Незаможних Селян”. Особливо активною була участь в роботі Вищої Ради фізичної культури Ленінської Комуністичної Спілки Молоді. Крім того, в радах фізкультури діяли представники з “Народнього Комісаріату Внутрішніх Справ, з Народнього Комісаріату Праці, з Вищої Ради Народнього Господарства, з Всеукраїнського Товариства Червоного Хреста, з Всеукраїнського Комітету Професійної Спілки залізничників та інших ВУК'ів, як-от гірників, металістів тощо” [2, с.9].

Зауважимо, що в 20-і роки природно постало питання про формування системи організації фізкультурно-спортивного руху. Виконуючи партійні настанови, ініціативно включились до організації фізкультурно-спортивної роботи комсомол, профспілки та інші громадські об'єднання (Осоавіахім, ОСВОД, піонерська організація, товариства пролетарського туризму, секції Червоного спортивного Інтернаціоналу тощо). Це був своєрідний початок самодіяльного руху. У 1928 році комсомол запропонував утворення єдиного добровільного товариства фізичної культури, незалежного від державних та інших громадських організацій. Однак, Постановою ЦК ВКП(б) від 23 вересня 1929 року це було визнано недоцільним й пропонувалось посилити державне централізоване керівництво у фізкультурній роботі.

У 1930 році було прийнято Постанову президії ЦВК Союзу ССР про утворення Всесоюзної Ради фізичної культури з функціями державного керуючого органу, якому підлягають всі Ради фізичної культури при ЦВК Союзних республік і який мав би стати центральним органом керівництва та контролю за всією роботою в галузі фізичної культури і спорту як по лінії державної так і по лінії громадських організацій.

Цього ж року, прагнучи втримати процес природного розвитку громадських спортивних організацій, було здійснено перехід від гуртків фізичної культури до виробничих колективів фізкультури. Щоденними гаслами стали лозунги “Кожний фізкультурник – ударник виробництва”, “Кожний ударник – фізкультурник” й т.п. На цей час було

ліквідовано усі т.зв. течії у фізкультурно-спортивній роботі – т.зв. рекордсменський ухил, гігієнічний напрямок фізичного виховання, пролетарська фізкультура тощо.

Організаційні зміни знову гостро порушили кадрове питання. У 1930 році відбулась “чистка інструкторських кадрів в Україні”, в якій було виявлено “велику засміченість класово-ворожими елементами” [3, с. 76]. Зокрема, партійно-комсомольський прошарок складав тільки 3 %, а відсоток робітників був цілком мізерний [3, с. 77] Відповідною Постановою Президії Центрального Виконавчого Комітету УСРР пропонувалось ставити на чолі міських рад фізкультури членів президій міськрад, а районних – голів райвиконкомів. Це було своєрідне посилення партійного контролю і керівництва у фізкультурно-спортивній роботі.

За наказом голови Вищої ради фізкультури при ЦВК УСРР Ю.О. Войцехівського у 1934 році було проведено облік фізкультурних кадрів, який показав, що всього на Україні працювало 1.517 фахівців [3, с. 78] (таблиця). Результати перепису свідчили, що за чотири роки після Постанови 1930 року партійний прошарок серед фахівців фізичної культури та спорту вдалось збільшити на 30 %.

Таблиця

**КАДРОВИЙ СКЛАД
ФАХІВЦІВ ГАЛУЗІ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ В УСРР У 1934 РОЦІ**

ОСВІТА		СТАЖ		ПАРТІЙНІСТЬ	
<i>Рівень</i>	<i>Кількість</i>	<i>Років</i>	<i>Кількість</i>	<i>Належність</i>	<i>Кількість</i>
Вища	73	1-5 років	966	чл. і канд. ЛКСМУ	427
Середня	872	5-10 років	280	чл. і канд. КП(б)У	102
Нижча	572	понад 10 років	271	Безпарт.	988
ВСЬОГО 1 517 ОСІБ					

В лютому 1932 року ЦК КП(б)У прийняв постанову “Про стан фізкультури на Україні”, вказавши на правильність перебудови фізкультурної роботи за виробничим принципом.

Формування організаційних основ радянського фізкультурно-спортивного руху на Наддніпрянській Україні практично було завершено у 1935-1936 роках об'єднанням виробничих колективів фізкультури за профспілковою належністю у добровільні спортивні товариства (ДСТ) профспілок. Власне створення добровільних спортивних товариств було одним із визначальних рішень у розвитку радянського фізкультурно-спортивного руху і тим чинником, який вирізняв радянську систему від інших систем фізичного виховання і спорту. Кількість, назви, атрибутика, підпорядкованість ДСТ неодноразово змінювалися. В 1936 році на Україні почали діяти, серед інших, такі добровільні фізкультурно-спортивні товариства – “Здоров’я” (Спілки медичних працівників України), “Будівельник” (Спілки будівельників Центру і Півдня), “Сталінець” (Спілки електромашинобудівної промисловості), “Харчовик” (Спілки робітників хлібопекарської промисловості), “Автомотор” (Спілки робітників водіїв Півдня) тощо.

Утворення системи ДСТ повністю завершило формування двох гілок управління в сфері фізичної культури і спорту – громадську (самодіяльну) й державну. Така схема, з невеликими доповненнями існувала (й, в основному, продовжує існувати) в Україні понад пів століття.

Водночас, зовсім іншим шляхом розвивався фізкультурно-спортивний рух в іншій частині України – в Галичині. В 20-30-і роки розбудова спортивно-гімнастичного руху відбувалась шляхом розвитку спортивних товариств за національною ознакою – в краю існували потужні польські, українські, єврейські, угорські, німецькі та інші клуби. Відносини між ними були своєрідними і заслуговують окремої уваги. Зауважимо, що такого досвіду діяльності національних спортивних клубів не спостерігалося ніде в тогочасній Європі. Діяльність більшості українських спортивних товариств координував Український Спортовий Союз (УСС), утворений в 1924 році у Львові. В середині 30-х років цей союз об'єднував понад 50 українських спортивних клубів з усієї Галичини. Метою УСС було “керувати спортовим життям українських спортових товариств, клубів і спортових руханкових товариств, а також пропаганда й організація фізичного виховання серед усього українського громадянства й закордоном” [4, с.106].

Головними завданнями діяльності Українського Спортового Союзу були:

- 1) Фізичне виховання молоді має на меті вироблення не лиш тілесної справності людини, але в першій черзі деякої духової справності при допомозі таких фізичних засобів, як спорт, сонце, вода й рух.
- 2) Поодинокі роди спортів, очеркується як рухові гри, нормовані означеними правилами, які зберігають “чисту гру”, а яких змістом є змаг і зусилля духа й тіла. Одиноко

вони спроможні впливати додатно на гармонійний: тілесний, моральний і духовий розвій молоді.

3) Спортове виховання в українському спортовому клубі повинно бути цього роду, щоби сприяло вихованню молоді на державно-творчих громадян-патріотів, та щоби виробляло національну гідність і окремішність.

4) Спортові змагання молоді мають бути в першу чергу одним із дальших і то найважливіших етапів у фізичному вихованні молоді, і щойно в дальшу чергу засобом для пропагування ідей фізичного виховання серед якнайширших верстов української суспільности - ніколи натомісць виключно загальними емоційними видовищами" [4, с. 106].

Щороку під егідою УСС відбувалися загальнокраєві змагання з легкої атлетики, плавання, зимових видів спорту, тенісу та футболу. В найпопулярніших засобах інформації – газеті “Новий час” та журналі “Вогні” – УСС редагував спортову сторінку.

Таким чином, організація й координація фізкультурно-спортивної роботи серед галицьких українців відбувалась, в основному, на національній основі й виключно на громадських, клубних засадах.

Загалом, формування організаційних основ системи фізичного виховання і спорту в 20-30-і роки відбувалось в різних регіонах України по-різному. На Наддніпрянщині практично було завершено утворення державних і громадських форм організації радянського фізкультурно-спортивного руху. Активно діяла Вища рада фізичної культури при Всеукраїнському Центральному Виконавчому Комітеті. Водночас, в західній частині України розвивалась традиційна, ще з довоєнних часів система спортивних клубів, які функціонували на національній основі та діяли під егідою Українського Спортивного Союзу.

Таким чином, організація сучасної системи фізичної культури та спорту в Україні не можлива без детального історичного аналізу, без врахування і використання досвіду, накопиченого на початку формування організаційних засад фізкультурно-спортивного руху в першій третині ХХ століття.

ЛІТЕРАТУРА

1. *Золоті сторінки олімпійського спорту України (1894-2000) / За ред. І.Н. Федоренка. – К.: Олімпійська література, 2000. – 192 с.*
2. *Буценко А. У-річчя радянської фізкультури на Україні. – Харків: Вісник фізичної культури, 1928. – 40 с.*
3. *Десятиріччя радянської фізкультури на Україні. – К.: Радянське будівництво і право, 1935. – 111 с.*
4. *Спортовий альманах: календар на 1934 рік. – Львів, 1933. – 107 с.*
5. *Основные постановления, приказы и инструкции по вопроам советской физической культур и спорта (1917 – 1957 гг.). – Москва: Физкультура и спорт, 1959. – 303 с.*

FORMATION OF ORGANIZATIONAL BASIS OF PHYSICAL EDUCATION AND SPORT'S SYSTEM IN 20-30 YEARS OF XX CENTURY IN UKRAINE

OKSANA WATSEBA, ANDRIY KUKCHTIY

*National university of physical education and sport of Ukraine
Lviv State Institute of Physical Culture*

Peculiarities of organizational basis of the system of physical education and sport's formation in Ukraine in 20-30 years of XX century are being depicted in the article. Specificity of foundation of state and non-government forms of physical education and sport's movement is being analyzed as well as functioning of ruling organizations of that period in Ukraine – Supreme Council of Physical Education in Naddniprojanshchyna and Ukrainian Sport Council in Galychyna.

СТАН СУЧАСНОГО ПРОГРАМНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ В ШКОЛІ

В.В.ВЕСЕЛОВА, О.В. БУЛЕЙЧЕНКО, О.В.ПІДВАЛЬНА

*Національний університет фізичного виховання і спорту України
Національний педагогічний університет ім. М.Драгоманова*

Дев'ятиріччя України, як незалежної держави, сучасні умови довкілля, вимагають дещо іншого підходу до фізичного виховання школярів, ніж у попередні десятиліття. Фізичне виховання в СРСР було спрямовано на виконання комплексу ГТО, БГТО, обов'язкову службу в армії. Сучасні умови вимагають оздоровчого підходу, який був би спрямований на виховання здорової нації, зміцнення фізичного потенціалу дітей і підлітків засобами фізичної культури і спорту.

Одним із актуальних завдань сучасного суспільства є підвищення ефективності фізичного виховання підростаючого покоління.

Загальновідомо, що фізичне виховання в школі - процес керований і контрольований нормативними документами. У 1996 році було затверджено Програму державного тестування населення України, а в 1998 році колективом авторів Інституту змісту і методів навчання, лабораторією фізичного виховання НДІ проблем виховання АПН України, науково-творчою групою Міністерства Освіти України було розроблено нову Програму з фізичної культури для загальноосвітніх шкіл, яка була опублікована в журналі «Фізичне виховання в школі».

Хоча основною формою фізичного виховання в школі є урок, два заняття на тиждень недостатні для розвитку рухових якостей, підвищення резервних можливостей організму, зміцнення здоров'я дітей. На думку Бальсевича В.К., основною причиною невдач інновацій і реформ у сфері фізичного виховання є нерозв'язаність проблеми поєднання масовості у вихованні і необхідності індивідуалізації процесу навчання.

Як відомо, у процесі уроку фізичної культури вирішуються такі основні задачі, як виховна, навчальна та оздоровча. Виходячи з літературних даних, результатів власних досліджень видно, що в сучасних дітей рівень захворюваності високий, а фізичної підготовленості - низький. Тому велике значення має вирішення оздоровчих завдань у процесі фізичного виховання. У зв'язку з тим, що особливо часто спостерігається захворюваність школярів гострими респіраторними захворюваннями, урок повинен бути спрямований на підвищення опірності організму несприятливим умовам довкілля, поліпшення функціонального стану, розвитку рухових якостей, поліпшення емоційного стану і т.п.

Загальновідомо, що при складанні програм фізкультурно-оздоровчої спрямованості в школі необхідно враховувати вік (паспортний і біологічний), стать, рівень фізичного